● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ●

V SPOMIN

Bojanu Kardelju ob odprtem grobu

Zadnjikrat se, dragi Bojan, pogovarjam s teboj kot sošolcem, aktivistom OF, borcem NOV, komunistom in prizadevnim družbenopolitičnim delavcem.

Še prav dobro se spominjam najinih dijaških let, ko sva že takrat občutila ponižanje vseh, ki so izhajali iz naprednih in delavskih družin, saj nisva hotela biti pokorna za sprejemanje idej, ki so nam jih vsiljevali boržuazno usmerjeni krogi.

Po uspešno končani gimnaziji naju je zajela vojna vihra. Takrat sicer kot aktivista nisva delala skupaj in sva se po hudih, trpljenja in preizkušenj polnih letih ponovno srečala kot aktivista v pravkar osvobojeni domovini.

Kmalu po okupaciji so te zaradi sodelovanja z OF zaprli in te kasneje premestili v zloglasno taborišče Dachau, kjer si bil priča organiziranemu morjenju ljudi z zverinskimi metodami — od streljanja in obešanja ljudi do uničevanja v plinskih celicah.

Malo srečnežev je preživelo ta strahotni pekel. Z zadnjimi drobci moči si se vrnil v osvobojeno domovino in takoj po okrevanju začel z družbenopolitičnim delom pri graditvi naše socialistične skupnosti. Telesno so te sicer domala strli, ideje pa so ostale in te so se kot rože razcvetele v oblikovanje novih družbenih odnosov, v katerih naj bi človek postal človek. Tako si takoj po osvoboditvi nadaljeval s političnim delom v krajevnih in občinskih ljudskih odborih, v političnih organizacijah, kasneje tudi v novoustanovljenih krajevnih skupnostih, skupščini občine, mesta in republike.

Ob aktivnem političnem delu si uspel končati študij, da si še uspešneje opravljal tudi odgovorne profesionalne dolžnosti pri radiu Koper in radiu Ljubljana ter pri listu Občan.

Kot družbenopolitični delavec si bil vedno dosleden in aktiven borec za praktično uveljavitev socialističnih samoupravnih odnosov. Poznamo te kot energičnega borca za to, da delovni človek in občan dejansko odloča o svojih življenjskih in drugih zadevah v sredinah, kjer dela in živi.

Iz bogate družbenopolitične prakse in poznavanja zadev so nam bile tvoje ideje ob oblikovanju krajevne samouprave in občine kot temeljne samoupravne skupnosti dragocen napotek pri sprejemanju statutarnih določil in oblikovanju nove vsebinske vloge, ki jo imata KS in občina v našem sistemu. Bil si resničen aktivist novih družbenih odnosov. Zato smo te vedno bolj spoštovali in cenili. Delovni ljudje in občani smo te izvolili v občinske, mestne in republiške organe oblasti in ti zaupali odgovorne zadolžitve v družbenopolitičnih organizacijah. Ni bilo področij, ki jih ne bi poznal in ki nanje ne bi znal odgovoriti.

Zato te bomo, Bojan, tvoji sodelavci v občini in mestu pogrešali. Za teboj je ostala praznina, ki jo bomo težko nadomestili.

Tvoja neposrednost, iskrenost, tovarištvo in zavzetost za praktično izvajanje idej, ki so pomembne za napredek naše družbene skupnosti, nam bodo v naših prizadevanjih zgled za našo bodočo aktivnost v sredinah, iz katerih si nas zapustil.

Za vsa tvoja prizadevanja in aktivnost ti, tovariš Bojan, izrekam iskreno zahvalo v imenu občanov, skupščin in družbenopolitičnih organizacij občin in mesta. Še posebno pa v imenu tvojih neposrednih sodelavcev, ki s tvojim odhodom zgubljamo prizadevnega sodelavca in tovariša.

SLAVA TVOJEMU SPOMINU!

VLADO ČRNE

Umrl je Jerebov Pepi

Pepi!

Tako smo ti rekli, ko smo še hodili v osnovno šolo. Tako smo ti rekli tudi kasneje, ko nas je že zgodaj povezalo težko življenje in na njem osnovano spoznanje po nujnem skupnem boju vseh zatiranih (tako kmečkih kot delavskih fantov in deklet ter inteligence), politično pa sta nas v zadvorski Svobodi in Vzajemnosti usmerjala SKOJ in komunistična partija.

Že kot zidarski vajenec in kasneje kot izučen pomočnik si razumel — ne samo občutil — razredni boj. Še več: bil si že v rani mladosti aktiven borec — organiziran delavec — komunist. Deloval si ne glede na težave, nerazumevanja in nevarnosti, na katere si pogosto naletel v svoji aktivnosti.

Tvoj kleni značaj, ki se je izražal v vztrajnosti, upornosti, doslednosti, odgovornosti in tovarištvu med sodelavci, je bil osnova, da si postal dober komunist, borec, partijski in politični delavec, revolucionar.

In ne samo to. Hotel si vedno priti do bistva problema, razmišljal si, študiral in potem, odgovarjajoče organizirano, politično deloval. V Svobodi in Vzajemnosti si tudi kulturno delal. Bil si nam zgled.

Pepi! Tudi tvoja hudomušnost, pripravljenost na šalo, na humor in smeh sta nas povezovala.

Zrasel si v vsestransko močno osebnost. Bil si pravi komunist, tovariš in prijatelj, dosleden revolucionar, pripravljen dati za naše skupne ideale tudi življenje.

Takega, Pepi, smo te vsi spoštovali, te upoštevali in ti sledili. Bili smo ponosni, če smo s teboj ali pod tvojim vodstvom politično ali kulturno delovali ali bili v veseli družbi.

Bil si sekretar celice KPS že v letu 1941 in med organizatorji NOB na našem območju. Zaupane so ti bile težke in odgovorne dolžnosti. Izvrševal si jih s tebi značilno upornostjo, zagrizenostjo in doslednostjo.

Tudi v zaporu in internaciji si politično organizirano deloval in bil opora tovarišem, da so moralno in fizično zmogli težke preizkušnje. Takoj, ko je bilo mogoče, po razpadu Italije, si se zopet vključil v NOB.

Bil si hraber borec, dober starešina in politični funkcionar. Sodeloval si v bitkah prekomorskih in drugih brigad v Dalmaciji, Bosni, Hrvatski in kot Titov oficir dočakal osvoboditev domovine. Za svoje organizirano delo si zasluženo prejel Spomenico 1941 in druga priznanja ter odlikovanja.

Pri obnovi porušene domovine si bil zopet med prvimi. Dosleden, objektiven in vztrajen, pa vselej kritičen do sebe in napak v družbi, si skupaj z drugimi pogumno in ustvarjalno gradil nove socialistične odnose. Tako si delal tudi kasneje dosledno do konca svojega življenja.

Ko se v imenu občanov, borcev in komunistov krajevne skupnosti Zadvor poslavljamo od tebe, obljubljamo, da bomo naši mladi generaciji povedali in razložili, kdo in kakšen je bil Jerebov Pepi, kako se je učil, fantoval, se kalil, boril in ustvarjal. Ko bomo sprejemali v mladinsko organizacijo in zvezo komunistov nove in nove člane, bomo v kandidatih iskali take značajske lastnosti, sposobnosti in pripravljenost za delovanje, kakršne si imel ti in jih v praksi tudi vedno potrjeval in dokazoval. Ne bomo te pozabili.

Naš skupni boj bomo nadaljevali.

Slava ti!

PAVLE JERIHA

Čuvajmo naše vrednote

Varstvo spomenikov ter drugih spominskih obeležij NOB in socialistične revolucije prevzema širša družbena skupnost

Na območju naše občine imamo 90 spomenikov, spominskih plošč ter drugih obeležij NOB in socialistične revolucije, zgodovinski kompleks Urh in spominsko hišo v Podlipoglavu. Te številne zgodovinske in kulturne vrednote so do zdaj nastajale na pobudo in z velikimi prizadevanji članov Zveze borcev, ob denarni pomoči delovnih kolektivov in občinske skupščine. Ko pa je bil pomnik postavljen, smo njegovo varstvo in urejanje spet prepustili organizaciji Zveze borcev.

Zato že dalj časa, posebno po sprejetju nove ustave, prihajajo iz vrst borčevskih organizacij opozorila in zahteve, naj se za ohranitev in varstvo teh kulturnih vrednot zavzame širša družbena skupnost in prevzame odgovornost zanje.

Ne gre samo za to, da zgodovinske spomenike NOB in socialistične revolucije obranimo pred propadom, očuvati jih moramo tudi v prvotnih oblikah in v okoljih, kjer so bili postavljeni. Le tako bomo ohranili spomin na tiste borbene in revolucionarne vrednote, zaradi katerih so bili postavljeni kot trajne spodbude pri negovanju revolucionarnih tradicij narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije.

S tem namenom in na podlagi 147. člena ustave SR Slovenije so pri izvršnih svetih skupščin ljubljanskih občin in mesta ustanovljeni odbori podpisnikov samoupravnega sporazuma in družbenega dogovora o urejanju, vzdrževanju in varstvu spomenikov, spominskih plošč ter drugih obeležij NOB in socialistične revolucije ter o postavljanju novih.

Da bi podpisniki družbenega dogovora uresničili svoje naloge pri podružbljanju skrbi in varstva pomnikov našega narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije na območju naše občine, je odbor podpisnikov pripravil osnutek sporazuma oziroma dogovora o prevzemu skrbi za posamezne spomenike in druga spominska obeležja na območjih posameznih krajevnih skupnosti. V zvezi s tem odbor posebej opozarja na 6. in 7. člen predloženega osnutka, s katerima je predvidena ustanovitev koordinacijskega odbora za negovanje revolucionarnih tradicij NOB in socialistične revolucije ter varstvo spomenikov NOB pri svetih krajevnih skupnosti. Odbor bo kot predstavnik družbenopolitičnih in delovnih organizacij, društev in drugih samoupravnih organov ter z njihovimi pooblaščenimi oskrbniki prevzel skrb za spomenike in spominska obeležja z območja njihove krajevne skupnosti. Naloge oskrbnikov bodo določene s posebnim dogovorom oziroma pogodbo, ki jo bosta sklenila oskrbnik in občinska skupščina oziroma njen pooblaščeni organ.

Osnutek samoupravnega sporazuma je objavljen v 6. letošnji številki Delegatske tribune junija meseca. Javna razprava bo potekala do 30. septembra. Pripombe, predloge sprememb in dopolnitev oziroma druge pripombe in stališča sprejema odbor podpisnikov samoupravnega sporazuma in družbenega dogovora o varstvu spomenikov ter drugih obeležij NOB in socialistične revolucije v občini Ljubljana Moste-Polje, Proletarska c. 1.

FANI TOMIČEVIČ

Jesenski obiski potujoče knjižnice

ZADVOR
Knjižnica bo odprta ob sredah: 27. septembra, 25. oktobra, 22. novembra in 20. decembra od 17.30 do 19.00 pred domom družbenih organizacij.

ZG. BESNICA
Knjižnica bo odprta ob četrtkih: 28. septembra, 26. oktobra, 23. novembra in 21. decembra od 16.30 do 17.00 pri odcepu proti Vnajnarjem.

SP. BESNICA
Knjižnica bo odprta ob četrtkih: 28. septembra, 26. oktobra, 23. novembra in 21. decembra od 17.00 do 17.30 pred gostilno.

TREBELJEVO
Knjižnica bo odprta ob četrtkih: 28. septembra, 26. oktobra, 23. novembra in 21. decembra od 15.00 do 16.00 pred gostilno.

LIPOGLAV
Knjižnica bo odprta ob sredah: 27. septembra, 25. oktobra, 22. novembra in 20. decembra od 16.00 do 17.00 pred avtobusno postajo.

DOLSKO
Knjižnica bo odprta ob četrtkih: 21. septembra, 19. oktobra, 16. novembra in 14. decembra od 15.00 do 16.00 pred zadružnim domom.

SENOŽETI
Knjižnica bo odprta ob torkih: 26. septembra, 24. oktobra, 21. novembra in 19. decembra od 16.30 do 17.30 pred osnovno šolo.

VLJUDNO VABLJENI!

● Razstava

Železničarji v revoluciji

v poslopju prometne sekcije Moste

Junija je bila v prostorih prometne sekcije Moste odprta razstava fotografij in dokumentov Železničarji v revoluciji. Pripravil jo je aktiv ZZB NOV Železniškega gospodarstva Ljubljana. Pred tem je bila razstava že v poslopju ŽG Ljubljana in v Mariboru, iz Most so jo prenesli še v Novo mesto, tako da si jo je lahko ogledalo čim več nekdanjih borcev, železničarjev, pa mladine in drugih.

Foto: MIRKO KUNŠIČ
Besedilo: OLGA MEŽAN

ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO

Srčni bolniki in delo

Srčna obolenja, ki so po izvoru poklicna ali nepoklicna, postavljajo pred zdravnika za medicino dela vrsto zamotanih problemov, ki jih je treba reševati ob vsakem posamezniku in zahtevajo nadzorovanje bolnikov.

Gre namreč za različna obolenja v delovanju ali v zgradbi, katerih posledice se ločijo med seboj. Poškodbe morajo nastati pri koronarnem sistemu (tj. pri venčnih žilah na srcu), na endokardu (notranji srčni mreni) ali na miokardu (srčnem mišičju). Iz teh okvar ali lažjih motenj v delovanju izhajajo različni pojavi: slabo srce, motnje srčnega utripa, obsrčne bolečine, angina pektoris, omedlevice. Pojavijo se lahko tudi okvare srčnih zaklopk in bolečine v srcu.

RAZMERJE MED BOLEZNIMI SRCA IN DELOM

Število na srcu obolelih delavcev moramo ceniti na približno 6 %, pri čemer je treba upoštevati, da odstotek s starostjo narašča. Čeprav sta obolelost in odsotnost delavcev z dela v glavnem sorodni obolelosti in izostajanju drugih bolnih delavcev, uvrščajo npr. v Franciji srčne bolnike takoj za tuberkoloznimi v skupino bolnikov, ki so zavarovana za dolgotrajno bolezen ali kot invalidi.

Nastanek srčnih bolezni je vsaj toliko povezan z delovnimi in življenjskimi razmerami (delovni čas, prehrana, kajenje) kot s samim fizičnim delom. Kaže, da se koronarne bolečine pogosteje pojavljajo pri delavcih, ki preveč sedijo ali imajo zelo odgovorno delo.

Skušali so ugotoviti, ali kronična kardiovaskultura stanja povečuje število nesreč pri delu. Menili so, da jih je zaradi zvišanega krvnega pritiska še enkrat več. Toda statistike so dokazale netočnost takih domnev. Natančen, poglobljen študij je jasno pokazal, da število nesreč pri srčnih bolnikih ne presega števila nesreč pri drugih delavcih.

Če pomislimo na delovanje srca, če poznamo pojave, ki omogočajo prilagajanje srca naporom, lahko ugotovimo, da naporno delo — delo, ki povečuje potrebe organizma in s tem v zvezi delovanje srčnih mišic — vpliva na povečanje poškodb na miokardu. Iz tega lahko v veliki meri izhajajo kontraindikacije pri zaposlovanju srčnih bolnikov.

KONTRAINDIKACIJE

Težko je nasploh navesti vrste dela, ki niso primerne za srčne bolnike, saj še le natančen pregled pacienta pokaže njegovo zmožnost za delo. Za delavce, pri katerih verjetno obstjajo kardiovaskularne motnje, velja naslednja omejitev glede opravil, ki vsebujejo:

a) težko ročno delo, ki zahteva izredno odpornost;

b) neudobne položaje (delo stoje, leže, čepe itd.) ali nevarne položaje (delo v višini);

c) ponavljajoča se ali počasna premikanja (hoja okoli stroja, pleskanje velike površine, hoja v hrib ali po stopnicah, vzpenjanje na zidarske odre itd.);

č) delovne razmere v neprijetnem okolju (vlažen zrak, vročina, višina, visok ali nizek pritisk) ter

d) tresenje (delo pri vrtalnem stroju, vožnja težkih motorjev).

Ta seznam, ki ni omejen, je smiselen samo, če ga upoštevamo za vsak primer posebej. Seveda se razume, da je za tega delavca kontraindikacija absolutna, za onega pa relativna, npr.:

— nevrotiki in ateniki so skoraj popolnoma zmožni za delo, če se pravilno zdravijo. Večini nalog so kos, vendarle je zaželeno, da ne opravljajo varnostnih služb in hitro spremenljivega dela;

— pri hipertonikih (naj gre za milo ali močno hipertenzijo) se je treba izogibati nenadnih naporov, nerednosti in nasploh dejavnikov, ki povzročajo živčno utrujenost (pr. hrup);

— tisti, ki imajo okvare srčnih zaklop, se morajo varovati pred infekcijo, zastrupitvijo in vročičnimi boleznimi; če so hitro občutljivi za dekompenzacijo, jim je dobro odvzeti naporna opravila, zgoraj omenjene splošne kontraindikacije pa naj bodo strožje;

— kardiologi menijo, da pri infarktu miokarda kontraindikacija za večino del ni potrebna, vendar je treba delavce, ki so ga preboleli, natančno nadzorovati; ne smejo opravljati varnostnih služb, kakor tudi ne dela, kjer obstaja nevarnost zastrupitve, ranitve ali opeklin;

— za bolnike, ki so bili operirani na srcu, se zdi, da je v večini primerov operacija povečala njihovo delovno zmožnost, ki je bila prej lahko zelo omejena; vendar končni rezultat teh operacij, ne glede na vrsto obolenja, zaenkrat še ni kaj prida znanj;

— udeležba srčnih bolnikov pri varnostnih službah ali na zelo odgovornih mestih zahteva posebno pozornost zdravnika za medicino dela. Tudi pri najmanjši verjetnosti omedlevice ne bo previdnost nikoli odveč;

— potrebno je tudi poudariti, da delo, ki je dopustno v normalnem podnebju, lahko postane v vročini ali vlagi izredno nevarno.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Priredil dr. BORIS MOŠKON